

- načrti v določenem okolju za uvajanje proizvodne usmeritve,
- vpliv intenzivne usmerjene proizvodnje na kvaliteto okolja.

Seznam možnih vidikov proučevanja je razmeroma obsežen. To pa še ne pomeni, da je potrebno upoštevati vse. Svetujemo, da napravite izbor tistih tem, ki so na določenih območjih najbolj značilne in izrazite. Zavedati se je potrebno, da vsaka tematika, če je podrobno proučena, lahko predstavlja sama zase raziskavo s specifično metodologijo. Vendar pa je tudi obravnavanje večih problemov hkrati, sicer nekoliko manj poglobljeno, lahko zelo koristno in prispeva h kompleksnemu poznavanju tematike na določenem območju.

Poglavitno literaturo si bo moral zbrati vsak raziskovalec zase. Le-ta naj predoči območje

proučevanja in obravnavano problematiko, ki se nanaša na posamezno področje. Največ ustrezne literature je v knjižnici PZE za geografijo, na filozofski fakulteti Aškerčeva 12 v Ljubljani. Tu so na razpolago tudi statistične publikacije.

Medved, J., Razvoj tržne usmerjenosti kmetijstva v SR Sloveniji med leti 1969.1974.

Geografski vestnik XLIX (1977), Ljubljana.

Melik, A., Slovenija. Geografski opis. Ljubljana 1963.

Vrišer, I., Sistemi agrarnega izkoriščanja tal v SR Sloveniji. Ekonomska revija XVIII (1967), Ljubljana.

Vrišer, I., Uvod v geografijo. Ljubljana 1982.

Zasnova uporabe prostora - kmetijstvo, Zavod SR Slovenije za regionalno prostorsko planiranje. Ljubljana, 1975.

KMETIJSKE DELOVNE ORGANIZACIJE, ENERGIJA IN OKOLJE

Irena Rejcc Brancelj*

Industrijska revolucija je posegla tudi v kmetijstvo in ga bistveno spremenila. Na eni strani mu je odtegnila veliko delovne sile, na drugi strani pa so se z naraščanjem mestnega prebivalstva neprestano povečevale potrebe po hrani. Kmetijska proizvodnja je bila prisiljena spremeniti tehnologijo. Organizirati se je morala tako, da bi z manjšim številom delovne sile, uporabo kmetijskih strojev in agrokemičnih sredstev, čimveč pridelala. Posledica tega je bila tudi skokovita rast za kmetijstvo potrebne energije (npr. fosilnih goriv za pogon kmetijske mehanizacije in proizvodnjo umet-

nih gnojil in zaščitnih sredstev). Povečevanje hektarskih donosov in farmska vzgoja živali terjata od človeka, za vzdrževanje njihovega obstoja, neprestano dovajanje energije. Izračuni so pokazali, da je količina energije, ki jo dovajamo kmetijstvu marsikdaj večja od proizvedene energije v hrani in drugih proizvodih.

Namen naše naloge je, da izdelamo energetsko bilanco enega ali več kmetijskih obratov, jih med seboj primerjamo in ovrednotimo njihov pomen v izbrani pokrajini (potem, ko pretresemo njihove pozitivne in negativne učinke na pokrajinske elemente).

Ker je dejavnost kmetijskih delovnih organizacij v Sloveniji zelo raznolika in terja specifično obdelavo, je oblikovanje splošnih smer-

* Inštitut za geografijo Univerze E. Kardelja, Trg francoske revolucije 7, Ljubljana

nic težavno. Potrebno je poznavanje osnovne dejavnosti kmetijske organizacije. Ko imamo določen predmet proučevanja in potem, ko že imamo osnovne podatke o obravnavani delovni organizaciji, se lotimo sestavljanja ankete. Pri sestavljanju nam bo v pomoč priložena anketa za kmetijsko delovno organizacijo sadjarsko vinogradniške usmeritve. Za pomoč pri sestavljanju ankete se obrnite za pomoč na mentorja ali pa na avtorico tega prispevka.

Ko imamo sestavljen vprašalnik, se lahko lotimo dela. Podatke zbiramo s pomočjo ustreznih služb v delovni organizaciji (npr. kadrovske službe, plansko-analitskega oddelka, posameznih referentov in pospeševalcev). Seznanimo se z internimi glasili in planskimi dokumenti delovne organizacije. Poskušajmo dobiti čim širši pregled o delovni organizaciji, saj bomo le tako uspešno dokončali naše delo.

Z vprašalnikom dobljene odgovore nato tabelarično in grafično prikažemo. Izdelamo karte o proizvodnih zemljiščih delovne organizacije (priporočamo merilo 1:25000), o dnevnih migracijah delovne sile, o dovozu surovin in odvozu pridelkov, itd. Sestavimo shemo o letni bilanci proizvodnje in energetske bilanci (glej prilogo!). Napišemo naša opažanja in zaključke.

Geografija, Leksikoni Cankarjeve založbe,

Ljubljana 1977.

Okolje, Leksikoni Cankarjeve založbe, Ljubljana 1982.

Kako deluje?: Človekovo okolje, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana 1988, str. 256-319.

Avčič, F., Človek proti Naravi, Ljubljana 1969, str. 160-169.

Navodilo o načinu preračunavanja količine onesnažene vode in stopnje onesnaženosti v enote onesnaženja (populacijske ekvivalente-E), UL SRS, št.21/72.

Lazar, L., Ekološka optimizacija in energijska racionalizacija kmetijstva, Sodobno kmetijstvo št. , Ljubljana 1989.

Hauser, A., Stranki proizvodi HMEZAD, TOZD kmetijstvo, Radlje ob Dravi, kot gospodarsko in ekološko vprašanje, Naše okolje, št.1-2, str.27.33, Ljubljana 1978.

Furlan, J., Bioenergijska analiza učinkovitosti proizvodnje hrane, Zbornik Biotehnične fakultete Univerze E.Kardelja, št.39, str.31-37, Ljubljana 1982.

Furlan, J., Prostor-energija in proizvodnja hrane. Zbornik Biotehniške fakultete Univerze E.Kardelja, št.36, str.9-15, Ljubljana 1980.

Članki v revijah Sodobno kmetijstvo in Naše okolje,

ANKETA O KMETIJSKI DELOVNI ORGANIZACIJI SADJARSKO-VINOGRADNIŠKE USMERITVE

1. Podatki o delovni organizaciji:

a) ime:

b) sedež:

c) usmeritev:

d) letnica ustanovitve:

e) obseg proizvodnega kompleksa:

ei) skupaj (v ha) _____ št.kosov _____

eii) sadovnjakov (v ha) _____ št.kosov _____

eiii) vinogradov (v ha) _____ št.kosov _____

f) lega proizvodnih zemljišč (prikazati na karti 1:25000)

2. Število zaposlenih po delovnih enotah 31.12.1988:

- a) za nedoločen čas
 - b) za določen čas (sezonsko)
 - c) število opravljenih ur za sezonske delavce v letu 1988
3. Število delavcev po dejavnostih:
- a) sadjarstvo
 - b) vinogradništvo
 - c) primarna predelava
 - č) storitvena dejavnost
 - d) uprava kmetijske dejavnosti
4. Izobrazbena struktura delavcev:
- a) kmetijski strokovnjaki s srednjo šolo
 - višjo šolo
 - visoko šolo
 - b) ekonomisti s srednjo
 - višjo
 - visoko
 - c) drugi strokovnjaki s srednjo
 - višjo
 - visoko
 - č) vsi strokovnjaki skupaj s srednjo
 - višjo
 - visoko
5. Delavci po kvalifikaciji:
- a) VKV
 - b) KV
 - c) pol KV
 - č) nekvalificirani
 - d) skupaj
6. Vrsta pridelkov in količina v letu 1988:
- a) grozdje (v tonah): -malvazija
 - rose
 - chardonet
 - tokaj
 - merlot
 - refošk
 - kabernet
 - koprsko belo
 - b) vstekleničeno vino: -malvazija (število steklenic)
 - rose
 - chardonet
 - tokaj
 - merlot
 - refošk
 - kabernet
 - koprsko belo

- c) odkupljena količina grozdja od kooperantov: -količina
vrsta
7. Poraba surovin v letu 1988:
- a) poraba sadik: - katerih
koliko
od kje
- b) poraba umetnih gnojil: -dušikovih
fosforjevih
kalijevih
mešanih
- c) poraba zaščitnih sredstev: -herbicidov
fungicidov
insekticidov
drugo
- č) poraba energije: -električne (kwh)
nafte
kurilnega olja
mazuta
bencina
plina
premoga
8. Pogonski stroji DO: -enoosni traktorji
dvoosni traktorji
motorni kultivatorji
motorne freze
kamioni
cisterne
9. Kmetijski stroji DO: -plugi
orodja za predsetveno obdelavo
razsipalniki
škropilnice
pršilniki
prašilniki
kultivatorji za medvrstno obdelavo
drobilniki rastlinskih ostankov
prikolice
10. Transportna sredstva DO: -tovornjaki nad 2 toni
tovornjaki pod 2 toni
osebni avtomobili
dostavni avtomobili
11. Opravljena dela v DO po urah: -navadno oranje
globoko oranje in rigolanje
sajenje vinogradov
sajenje sadovnjakov
nega vinogradov

nega sadovnjakov
prašenje in škropljenje vinogradov
prašenje in škropljenje sadovnjakov
obiranje
prevozi kmetijskih pridelkov
predelava

12. Ali morajo delavci pri svojem delu nositi zaščitno obleko?

Kateri in kdaj?

13. Poraba vode v letu 1988 (v m³)

a) javni vodovod

b) lastni

c) površinska voda

č) število populacijskih ekvivalentov

14. Voda se uporablja (v %):

a) za namakanje

b) za zalivanje

c) drugo

15. Ali obstajajo kakšni ostanki kmetijske pridelave?:

a) kateri in koliko (v tonah ali m³)?

b) odstranjevanje ostankov kmetijske pridelave:

bi) deponiranje (kje, kaj in koliko)

bii) odvažanje (kam, kaj in koliko)

biii) drugo

16. Kam odlagajo ostanke zaščitnih sredstev?

17. Ali je na njihovem posestvu v zadnjih 10 letih prišlo do večjega onesnaženja ali škode?

a) kdaj?

b) kje?

c) kako?

d) kakšna je bila škoda?

e) kdo je izvedel sanacijo in kako?

Anketiral:

Datum: